

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Олексій ЗОРЯ

«02» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Навчальна практика «Страхування»

освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
галузь знань 07 Управління та адміністрування
рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Полтава
2026 – 2027 н. р.

Розробник: Зоря Світлана, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

Робоча програма практики розглянута та схвалена
на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Протокол від «02» вересня 2024 року № 1

Робоча програма практики схвалено головою ради з якості
вищої освіти спеціальності Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
Протокол від «02» вересня 2024 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок

Світлана ЗОРЯ

1. Опис практики

Опис навчальної практики «Страховання»

Елементи характеристики	072ФБССФР_бд_2024
Загальна кількість годин	90
у тому числі самостійної роботи	30
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова
Рік навчання (курс)	3
Семестр	6
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

2. Заплановані результати навчання

Метою навчальної практики «Страховання» є поглиблення теоретичних знань і практичних навичок у сфері економічних відносин, що виникають між суб'єктами страхового ринку з приводу купівлі-продажу страхових послуг.

Завдання навчальної практики «Страховання»:

- узагальнення та систематизація теоретичних знань, набутих при вивченні навчальної дисципліни «Страховання», стосовно ролі й значення страхового захисту в ринковій економіці, необхідності страхування як засобу управління ризиками підприємства, захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб;

- поглиблення знань про структуру страхового ринку та нагляду за страховою діяльністю; закріплення основних правил організації й ведення страхової діяльності та навичок дослідження показників стану страхового ринку як України, так і Полтавської області зокрема, з метою формування перспективних напрямів його розвитку;

- закріплення навичок формування вартості страхової послуги на підставі тарифів, що пропонуються страховиками з ризикових видів страхування, ознайомлення зі складовими елементами тарифної ставки, розвиток навичок визначення ймовірного доходу за інвестованими у накопичувальне страхування коштами та управління страховими ризиками;

- формування професійних умінь і навичок із особистого страхування, страхування майна та фінансових витрат, страхування відповідальності;

- набуття досвіду визначення необхідності й доцільності укладення договорів перестрахування й співстрахування, аналізу особливостей договорів перестрахування, застосування методів і форм операцій перестрахування;

- закріплення методологічних основ проведення оцінки фінансової надійності страхової компанії; проведення оцінки прибутковості та рентабельності діяльності страхової компанії.

Результати проходження практики:

компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12 Здатність працювати автономно.

фахові:

ФК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування).

програмні результати навчання:

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових та фондових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові та фондові ринки, банківська система та страхування).

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

3. Програма практики

Тема 1. Сутність і класифікація страхування. Необхідність страхування як засобу управління ризиками підприємства та захисту страхових інтересів громадян. Доцільність страхування в розрізі об'єктів (життя, здоров'я, працездатність, пенсійне забезпечення; майно на праві володіння, користування і розпорядження майном чи можливі збитки чи витрати; відповідальність за заподіяну шкоду особі або її майну). Класи страхування. Лінії бізнесу страховика. Обґрунтування привабливості страхового захисту залежно від типу системи страхового відшкодування, виду та розміру страхової франшизи, тощо. Характеристика професій, пов'язаних із страхуванням. Місце страхування в економіці України (проникнення страхування). Аналіз поведінки суб'єктів

страхових відносин у процесі дії договору страхування та при настанні страхової події.

Тема 2. Страховий ринок і його державне регулювання. Стан, проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України. Страхова компанія як базова ланка страхового ринку. Особливості страхового посередництва. Завдання та повноваження Національного банку України у сфері державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринку страхування. Законодавче поле у сфері страхування. Державне регулювання та нагляд за діяльністю із страхування. Цифровізація страхових послуг. Дослідження конкурентного середовища страхового ринку. Дослідження впливу макроекономічних факторів на страховий ринок. Рейтинг страхових компаній України. Дослідження страхового ринку Полтавської області.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання. Страхові ризики та актуарні розрахунки. Показники страхової статистики. Склад та структура тарифної ставки. Загальні засади моделювання ризику, його аналіз та управління ним у страхуванні. Особливості проведення актуарних розрахунків в особистому страхуванні, майновому та страхуванні відповідальності. Визначення тарифних ставок для нових видів страхування.

Тема 4. Особисте страхування. Страхування життя як резерв внутрішніх інвестицій, інструмент особистого фінансового захисту, альтернативний засіб нагромадження. Страхування життя до шлюбу та до народження дитини. Інвестиційне страхування життя. Безперервне страхування здоров'я. Пенсійне страхування. Порівняльна характеристика основних видів і програм за класами страхування життя. Накопичувальна та ризикова складова договору страхування життя. Гарантований інвестиційний дохід. Можливість участі у прибутках страховика. Страхування від нещасного випадку. Страхування на випадок хвороби (у тому числі медичне страхування). Загальні та індивідуальні умови страхового продукту: вимоги до змісту та розміщення на вебсайті сайті страховика. Порядок укладення договорів особистого страхування. Порядок та умови здійснення страхових виплат за договорами особистого страхування. Види страхових виплат: одноразові, частинами, анuitетні виплати. Викупна сума: особливості розрахунку та сплати. Права та обов'язки страховика та страхувальника під час врегулювання страхових подій, що мають ознаки страхового випадку. Відмова у здійсненні страхових виплат. Показники діяльності страхових компаній України та Полтавської області за лініями бізнесу в розрізі особистого страхування.

Тема 5. Страхування майна та фінансових витрат. Страхування майна та фінансових витрат, як резерв матеріального добробуту фізичних і юридичних осіб. Основні продукти майнового страхування та страхування фінансових витрат. Порівняльна характеристика основних видів і програм майнового страхування та страхування фінансових витрат. Обрання та обґрунтування доцільності страхування певного виду майна підприємства, а також страхування підприємницьких, аграрних, фінансових і кредитних ризиків. Обґрунтування доцільності та економічної необхідності страхування особистого рухомого і нерухомого майна. Загальні та індивідуальні умови страхового продукту: вимоги

до змісту та розміщення на вебсайті сайті страховика. Порядок укладення договорів страхування майна та фінансових витрат. Порядок та умови здійснення страхової виплати за договорами страхування майна та фінансових витрат. Захист прав споживачів та порядок вирішення спорів за договорами страхування майна та фінансових витрат. Показники діяльності страхових компаній України та Полтавської області за лініями бізнесу в розрізі майнового страхування та страхування фінансових витрат.

Тема 6. Страхування відповідальності. Адміністративна, цивільно-правова та матеріальна відповідальність, що є об'єктом страхування. Порівняльна оцінка основних існуючих програм страхування відповідальності. Обґрунтування доцільності страхування певного виду відповідальності. Особливості ціноутворення та формування лімітів відповідальності в розрізі класів страхування відповідальності. Загальні та індивідуальні умови страхового продукту: вимоги до змісту та розміщення на вебсайті сайті страховика. Порядок укладення договорів страхування відповідальності. Порядок та умови здійснення страхової виплати за договорами страхування відповідальності. Захист прав споживачів та порядок вирішення спорів за договорами страхування відповідальності. Показники діяльності страхових компаній України та Полтавської області за лініями бізнесу в розрізі страхування відповідальності.

Тема 7. Перестрахування і співстрахування та механізми їх забезпечення. Сутність перестрахування та співстрахування. Стан і перспективні напрямки розвитку співстрахування та перестрахування в Україні. Схеми перестрахування. Договори у межах перестрахування. Доцільність перестрахування. Можливості співстрахування за умови страхування великих ризиків.

Тема 8. Фінанси та фінансова надійність страховика. Фінансові ресурси страхової організації та особливості їх формування. Оцінка фінансової надійності страховика, її необхідність і значення. Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості страховика. Вимоги щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика. Технічні резерви. Оцінка прибутковості та рентабельності діяльності страховика.

Структура (тематичний план) практики
Структура (тематичний план) навчальної практик «Страховання»

Назви тем	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
Тема 1. Сутність і класифікація страхування	10	8	2
Тема 2. Страховий ринок і його державне регулювання	12	8	4
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання	10	6	4
Тема 4. Особисте страхування	12	8	4
Тема 5. Страхування майна та фінансових витрат	12	8	4
Тема 6. Страхування відповідальності	10	6	4
Тема 7. Перестрахування і співстрахування та механізми їх забезпечення	12	8	4
Тема 8. Фінанси та фінансова надійність страховика	12	8	4
Разом	90	60	30

5. Індивідуальні завдання з практики

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти спрямована на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація цього напрямку роботи передбачається шляхом виконання завдань самостійної роботи.

6. Вимоги до баз практики

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях Університету. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне і навчально-методичне забезпечення.

З метою підвищення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти, навчальна практика також може проводитися на базі страхових компаній. Вона проводиться науково-педагогічним працівником Університету для групи (підгрупи) студентів. З цими компаніями укладаються договори.

7. Організація проведення практики

Проведення навчальної практики студентів на базі Університету здійснюється згідно розпорядження декана факультету та відповідно розкладу навчальної практики.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- проводить студентам інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники навчальної практики та оцінює результати її проходження студентами;
- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та керівнику виробничої практики навчального відділу;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Студенти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з робочою програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
- пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

Навчальна практика проводиться для академічної групи. Здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Перенесення періоду проведення практики студенту проводиться за наявності обставин, які унеможливають проходження практики у визначений графіком навчального процесу період. Перенесення періоду практики здійснюється за погодження декана факультету та відображається у наказі ректора Університету.

8. Вимоги до звітної документації з практики

За результатами проходження навчальної практики студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник. У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики регулярно перевіряється і підписується керівниками практики.

9. Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів

За підсумками практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку.

З навчальної практики диференційований залік студентам денної форми навчання виставляється в останній день практики. Оцінювання результатів навчальної практики здійснюється керівником практики від кафедри на підставі повноти та якості виконання студентом програми практики, оформлення і змістовності наповнення щоденника практики. Семестровий контроль проходження здобувачами вищої освіти навчальної практики «Страховання» проводиться у формі диференційованого заліку з урахуванням результатів поточного контролю успішності, оцінюються за 100-баловою, 4-баловою шкалою та шкалою ЄКТС.

Підсумки складання диференційованого заліку

Сума балів за 100-баловою шкалою	Оцінка за 4-баловою шкалою	Оцінка ЄКТС
90 – 100	відмінно	A
82 – 89	добре	B
74 – 81		C
64 – 73	задовільно	D
60 – 63		E
35 – 59	незадовільно	FX
1 – 34		F

Результати семестрового контролю з навчальної практики вносяться керівником навчальної практики від кафедри у відомість обліку успішності та залікову книжку здобувача вищої освіти.

Схема нарахування балів з навчальної практики «Страховання»

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти		Разом
	Виконання практичних завдань	Самостійна робота	
Тема 1. Сутність і класифікація страхування	8	3	11
Тема 2. Страховий ринок і його державне регулювання	8	3	11
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання	8	3	11
Тема 4. Особисте страхування	8	3	11
Тема 5. Страхування майна та фінансових витрат	8	3	11
Тема 6. Страхування відповідальності	8	3	11
Тема 7. Перестраховування і співстрахування та механізми їх забезпечення	8	3	11
Тема 8. Фінанси та фінансова надійність страховика	8	3	11
Ведення щоденника	x	x	12
Разом	64	24	100

Шкала та критерії оцінювання

Виконання практичних завдань

Кількість балів	Критерії оцінювання
8	здобувач вищої освіти отримує у випадку правильного виконання практичних завдань, належного їх оформлення, що свідчить про високий рівень розуміння механізму функціонування системи страхування в цілому та страхових компаній зокрема, високий рівень володіння методичним інструментарієм діагностики стану системи страхування, вміння ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують процеси та явища у сфері страхування, вміння застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, а також виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.
5-7	здобувач вищої освіти отримує у випадку виявлення незначних методичних помилок при виконанні та оформленні практичних завдань, що свідчить про достатній рівень розуміння механізму функціонування системи страхування в цілому та страхових компаній зокрема, достатній рівень володіння методичним інструментарієм діагностики стану системи страхування, вміння ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують процеси та явища у сфері страхування, вміння застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, а також виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

1-4	здобувач вищої освіти отримує у випадку наявності значної кількості методичних помилок при виконанні та оформленні практичних завдань, що свідчить про низький рівень розуміння механізму функціонування системи страхування в цілому та страхових компаній зокрема, низький рівень володіння методичним інструментарієм діагностики стану системи страхування, неможливість на достатньому рівні ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують процеси та явища у сфері страхування, низький рівень навиків застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та навиків інтерпретувати отримані результати, а низький рівень виконання функціональних обов'язків в групі та недостатньо обґрунтовані фінансові рішення.
0	у випадку неможливості здобувача вищої освіти виконати практичні завдання, що свідчить про відсутність знань та здібностей застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання та інтерпретації практичних завдань, та не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах проходження навчальної практики.

Виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	здобувач вищої освіти отримує за кожну тему у випадку правильного виконання завдань самостійної роботи, належного їх оформлення, що свідчить про високий рівень розуміння механізму функціонування системи страхування в цілому та страхових компаній зокрема, володіння методичним інструментарієм діагностики стану системи страхування, розуміння принципів, методів та інструментів державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування, вміння ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують процеси та явища у сфері страхування, вміння застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, що в цілому свідчить про високий рівень навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
2	здобувач вищої освіти отримує за кожну тему у випадку незначних помилок при виконанні завдань самостійної роботи, що свідчить про достатній рівень розуміння механізму функціонування системи страхування в цілому та страхових компаній зокрема, володіння методичним інструментарієм діагностики стану системи страхування, розуміння принципів, методів та інструментів державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування, вміння ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують процеси та явища у сфері страхування, а також вміння застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, що в цілому свідчить про достатній рівень навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1	здобувач вищої освіти отримує за кожну тему у випадку допущення суттєвих помилок чи фрагментарному відображенні матеріалу при виконанні завдань самостійної роботи, що свідчить про низький рівень розуміння механізму функціонування системи страхування в цілому та страхових компаній зокрема, володіння методичним інструментарієм діагностики стану системи страхування,

	розуміння принципів, методів та інструментів державного та ринкового регулювання діяльності в сфері страхування, вміння ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують процеси та явища у сфері страхування, а також відсутність навиків застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати, що в цілому свідчить про низький рівень навичок самостійної роботи.
0	здобувач вищої освіти отримує у випадку відсутності належно оформлених завдань самостійної роботи, що свідчить про відсутність володіння навичок самостійної роботи та не дає в цілому можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання в межах даної дисципліни.

Ведення щоденника

Кількість балів	Критерії оцінювання
12	У щоденнику заповнені всі позиції титульної сторінки, правильно зазначена кожна тема програми практики, викладена у чіткій хронологічній послідовності виконувана робота (відповідно до анотації кожної з тем), проставлена запланована і фактично виконана кількість годин у розрізі дат за темами програми практики; записи зроблені грамотно та без скорочень, щоденник поданий вчасно.
8-11	У щоденнику заповнені всі позиції титульної сторінки, правильно зазначена кожна тема програми практики, проставлена запланована і фактично виконана кількість годин у розрізі дат за темами програми практики, виконувана робота (відповідно до анотації кожної з тем) подана у хронологічній послідовності, але з окремих тем дещо стисло; записи в цілому зроблені грамотно та без скорочень, щоденник поданий вчасно.
4-7	У щоденнику заповнені всі позиції титульної сторінки, правильно зазначена кожна тема програми практики, проставлена запланована і фактично виконана кількість годин у розрізі дат за темами програми практики, виконувана робота (відповідно до анотації кожної з тем) викладена у хронологічній послідовності, але стисло; у записах присутні помилки та/або скорочення, щоденник поданий вчасно.
1-3	Щоденник заповнений із одним /декількома порушеннями: заповнені не всі позиції титульної сторінки, недослівно зазначені окремі теми програми практики, виконувана робота хоч і викладена у хронологічній послідовності, але досить стисло та/або без прив'язки до анотації тем (при цьому запланована і фактично виконана кількість годин у розрізі дат за темами програми практики проставлена); у записах присутні помилки та/або скорочення чи щоденник поданий невчасно.
0	У щоденнику заповнені не всі позиції титульної сторінки, вказані лише теми програми практики без розкриття виконуваної роботи (при цьому запланована і фактично виконана кількість годин у розрізі дат за темами програми практики проставлена); у записах присутні помилки та/або скорочення чи щоденник поданий невчасно.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

2. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький : ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.

1. Про страхування : Закон України від 18 листоп. 2021 р., № 1909-IX / Відомості Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

Допоміжні

1. Бурмінова М., Зоря С. Накопичувальне страхування життя. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 36–37.

2. Господарський Кодекс України / Відомості Верховної ради України від 16 січ. 2003 р., № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

3. Гончаренко І. Г., Дудченко Н. В. Загрози та перспективи розвитку страхових компаній України у період пандемії COVID-19. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. №3 (120). С. 108–113.

4. Горулько Л., Зоря С. Страховий ринок України в умовах воєнного стану. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 70–72.

5. Демянчук М. А. Страхові послуги : практикум для студентів економічних спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Одеса : Одес. нац. ун. ім. І.І. Мечникова, 2021. 106 с.

6. Дорошенко О. О., Зоря С. П., Дроботя Я. А. Оподаткування прибутку страхових компаній. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу Полтавського державного аграрного університету за результатами науково-дослідної роботи 2021-2022 років (м. Полтава, 17-18 травня 2023 року). Полтава: РВВ ПДАУ, 2023. С. 184–185.

7. Заволока Ю. М., Єфременко А. Г., Малащенко Ю. А. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 102-106.

8. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д. Р. Цифровий маркетинг як основа підвищення страхової культури та забезпечення ефективності управління діяльності страховика. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 66. С. 232-236. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/42.pdf.

9. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д. Р. Підвищення ефективності страхового менеджменту за допомогою інструментів digital-маркетингу страхових послуг. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Випуск 2(02). URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/75> DOI: 10.32782/dees.2-19.

10. Зоря О.П., Зоря С.П., Капаєва Л.М. Теоретико-методологічні засади страхування інвестиційних ризиків у системі управління ними. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 69. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/69-2022>.

11. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д. Р. Роль страхування у системі забезпечення продовольчої та економічної безпеки у період воєнного стану в Україні. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Випуск 3(03). URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/105/97> DOI: 10.32782/dees.3-7.

12. Зоря С. П. Економічна сутність та напрями оцінки конкуренції на страховому ринку. Збірник наукових праць науково-практичної конференції

професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році (м. Полтава, 22-23 квітня 2020 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2020. С. 155–157.

13. Зоря С. П., Зоря О. П. Навчально-методичний посібник з дисципліни Страхування для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» [2-ге вид. перероб. та допов.]. Полтава : ПДАА, 2018. 202 с.

14. Зоря С. П. Особливості конкуренції на страховому ринку України. *Актуальні проблеми економіки*. № 4 (178). 2016. С. 274–279 URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8037>.

15. Зоря С. П., В. Д. Чумак, Мисник Т. Г. Особливості функціонування страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6783>.

16. Зоря С. П. Страховий ринок України: стан та особливості конкуренції. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, 31 жовтня 2019 р. Полтава, 2019. С. 72–75.

17. Зоря С. П., Романець Г. П. Страхова культура в Україні. *Соціально-економічні, політичні та гуманітарні виміри національного та місцевого розвитку* : зб. наук. ст. учасників другої всеукраїнської наук.-практ. конф. / редкол. : С. В. Степаненко (голова ред.) та ін. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. С. 241–244.

18. Зоря С. П., Ромаш Д. В. Диджиталізація страхового ринку України. *Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації* : матеріали IX Інтернет-конференції (Одеса, 4-5 квітня 2024 р.) / за ред. д-ра екон. наук, проф. Д. В. Завадської. Одеса: ОНЕУ, 2024. С. 194–196.

19. Зоря С. П., Бурмінова М. В. Перспективи розвитку страхування фінансових ризиків в Україні. *Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації* : матеріали IX Інтернет-конференції (Одеса, 4-5 квітня 2024 р.) / за ред. д-ра екон. наук, проф. Д. В. Завадської. Одеса: ОНЕУ, 2024. С. 191–193.

20. Зоря С. П., Голобородько В. В. Зарубіжний досвід аграрного страхування та перспективи його впровадження в Україні. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації* : збірник тез доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, м. Тернопіль, 19 травня 2023 року. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. С. 213–216.

21. Карцева В. В., Прасолова С. П. Інститути міжнародного страхового ринку: навчальний посібник+навчальний тренінг. Київ : «SBA-Print», 2020. 568 с.

22. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.

23. Ковтун Л., Зоря С. Особливості страхування під час воєнного стану. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та*

проблеми практики : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 142–143.

24. Конкурентоспроможність страхового ринку України в умовах активізації глобалізаційних процесів: колективна монографія [текст] / за матеріалами праць наукової групи і науковою редакцією д-ра екон. наук, проф. Л. В. Шірінян. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 404 с.

25. Кривошея В., Зоря С. Особливості дії договорів страхування в період воєнного струн. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (м. Полтава, 10 листопада 2022 року). Полтава, 2022. С. 64–65.

26. Малиш В., Зоря С. Сутність та значення майнового страхування. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 194–196.

27. Морозова П., Зоря С. Відновлення страхового ринку України. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 218–220.

28. Пікус Р. В., Лялькін О. С. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії в умовах сучасних викликів. *Інвестиції практика та досвід*. 2022. № 3. С. 41–48.

29. Про затвердження Положення про авторизацію надавачів фінансових послуг та умови здійснення ними діяльності з надання фінансових послуг : Постанова правління НБУ від 29 груд. 2023 р., № 199 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0199500-23#Text>.

30. Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування : Постанова правління НБУ від 19 груд. 2023 р., № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text>.

31. Про затвердження Положення про таємницю страхування : Постанова правління НБУ від 25 груд. 2023 р., № 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0166500-23#Text>.

32. Про затвердження Положення про добровільний вихід з ринку страховика та передачу страховиком страхового портфеля : Постанова правління НБУ від 29 червн. 2024 р., № 184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0184500-23#Text>.

33. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика : Постанова правління НБУ від 27 груд. 2023 р., № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text>.

34. Про затвердження Положення про порядок формування страховиками технічних резервів : Постанова правління НБУ від 29 груд. 2023 р., № 203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0203500-23#Text>.

35. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01 лип. 2004 р. № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text/>

36. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 21 трав. 2024 р. № 3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-IX#Text>.

37. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України від 09 лют. 2012 р. № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>.

38. Про затвердження Положення щодо провадження діяльності зі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Постанова правління НБУ від 20 жовт. 2021 р., № 108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0108500-21#Text>.

39. Про затвердження Положення про вимоги до структури власності надавачів фінансових послуг : Постанова правління НБУ від 14 квітн. 2021 р., № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0030500-21#Text>.

40. Про затвердження Положення про порядок розкриття інформації небанківськими фінансовими установами : Постанова правління НБУ від 05 листоп. 2021 р., № 114. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114500-21#Text>.

41. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06 груд. 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

42. Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика : Постанова правління НБУ від 29 груд. 2023 р., № 201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text>.

43. Про розміри страхових сум за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Постанова правління НБУ від 30 трав. 2022 р., № 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0109500-22#Text>.

44. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова правління НБУ від 30 черв. 2022 р., № 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0135500-22#Text>.

45. Про затвердження Положення про порядок підготовки та оновлення плану безперервної діяльності, плану відновлення діяльності та плану фінансування страховика: Постанова правління НБУ від 21 черв. 2024 р., № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0074500-24#Text>.

46. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11 січ. 2001 р. № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

47. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14 груд. 2021 р., № 1953-IX / Відомості Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.

48. Ромаш Д., Зоря С. Медичне страхування в Україні. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Полтава, 09 листопада 2023 року). Полтава, 2023. С. 288–290.

49. Сосновська О. О. Страхування : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.

50. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

51. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В., Зоря С. П. Напрями аналізу прибутковості діяльності страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 76. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2024/76_2024/15.pdf.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація страховий бізнес (АСБ) – об'єднання учасників страхового ринку України: веб-сайт. URL: <https://insurancebiz.org/>.

2. Державний комітет статистики України : веб-сайт. URL: ukrstat.gov.ua.

3. Кабінет Міністрів України (Урядовий портал): веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.

4. Ліга страхових організацій України (ЛІСОУ). : веб-сайт. URL: <http://uainsur.com/>.

5. Міністерство Фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk>.

6. Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ) : веб-сайт. URL: <https://mtsbu.ua/>.

7. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.

8. Національна асоціація страховиків України веб-сайт. URL: <https://www.nasu.com.ua/>.

9. Офіційні сайти страхових компаній України.

10. Ядерний страховий пул України: веб-сайт. URL: <https://nuclearpool.com.ua/about>.

11. Insurance Europe : веб-сайт. URL: <http://www.insuranceeurope.eu/>.

12. FORINSURER : веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/>.